

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ศึกษาต้องมีความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553:1 - 3) ได้กล่าวว่า กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ภายใต้การนำของ นายพัฒนา บุญยรัตน์พันธุ์ อดีตอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน จากการนำเสนอแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร. ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ซึ่งผสมผสานระหว่าง แนวคิดของสหกรณ์การเกษตร เครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจัดตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2517 ที่บ้านในเมือง หมู่ 3 ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล และบ้านข้าวมุง หมู่ 6 ตำบลข้าวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการภายใต้ปรัชญา “ใช้หลักการออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการ “พัฒนาคน” กรมการพัฒนาชุมชน (2555 : 1) กล่าวว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพัฒนาเติบโต เข้าปีที่ 38 มีผลการดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน 37,713 กลุ่ม มีสมาชิก 3.8 ล้านคน รวมเงินสะสม

สะสม 10,800.40 ล้านบาท มีเครือข่ายระดับตำบล 2,760 เครือข่ายระดับอำเภอ 460 เครือข่าย และ เครือข่ายระดับจังหวัด 42 เครือข่าย

2. สัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ภาพ 1 ตราสัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน (2556 : 7) ได้อธิบายและให้ความหมายตราสัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้ ตราสัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Saving for Production Group (SPG.) โดยกำหนดให้มีลักษณะเป็นวงกลมเล็ก (วงใน) ล้อมรอบด้วยวงกลมใหญ่ (วงนอก) ภายในวงกลมเล็ก ตรงกลางเป็นต้นไทร ด้านซ้ายเป็นรูปครอบครัว (เป็นรูปคน ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก) ด้านขวาเป็นรูปถุงเงิน และรูปสายน้ำอยู่ด้านล่าง ภายในขอบวงกลมวงนอก ที่ล้อมรอบวงกลมวงใน ด้านบนมีข้อความ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ด้านล่างเป็นรูปรวงข้าว สีของเส้นรอบวงกลมวงนอกและวงในเป็นสีฟ้า พื้นวงกลมวงในเป็นสีขาว รูปต้นไทร ครอบครัวและถุงเงินเป็นสีเขียว สายน้ำเป็นสีฟ้า พื้นวงกลมวงนอกเป็นสีเหลือง ข้อความ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” เป็นสีน้ำเงินและรวงข้าวเป็นสีเขียว โดยองค์ประกอบ แต่ละส่วนของตราสัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความหมาย ดังนี้

1. ต้นไทร หมายถึง ความเจริญงอกงาม การแผ่กิ่งก้านสาขาให้ความร่มเย็นสู่ชุมชน และแสดงถึงความมั่นคง แข็งแรงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. ครอบครัว หมายถึง ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตลอดจนความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน
3. ถุงเงิน หมายถึง การประหยัด อุดม และสะสมทุนของประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพและใช้จ่ายยามจำเป็น
4. สายน้ำ หมายถึง ทุนทางสังคมต่างๆ ของชุมชนที่เปรียบเสมือนสายน้ำหล่อเลี้ยงกลุ่มให้เจริญงอกงาม
5. รวงข้าว หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความสำเร็จของชุมชน

6. กรอบวงกลม หมายถึง คุณธรรม 5 ประการ ของประชาชนในชุมชน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่ทำให้กลุ่มมีความมั่นคง แข็งแรง ยั่งยืน เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันของชุมชน

ความหมายโดยรวมของตราสัญลักษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แสดงให้เห็นถึงความประหยัด อดออม ความเอื้ออาทรการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน ก่อเกิดเป็นทุนของชุมชนที่มีความเข้มแข็งมั่นคง และมีความเจริญงอกงาม แผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเย็นแก่ชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1. ความหมาย

เพ็ญพราว พิมสอน (2538 : 21) ได้ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง เป็นขบวนการรวมคนทุกระดับ โดยมีหลักการและอุดมคติเดียวกัน ในการที่จะระดมเงินออมเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนสมาชิกของกลุ่ม ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและสวัสดิการของครอบครัว

ปัญญาศิลป์ เสนีย์ (2547: 27) ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อมุ่งให้ประชาชน รู้จักการประหยัดและเก็บออมเงิน แล้วนำเงินออมมาเก็บสะสมรวมกันเป็นกองทุน ในรูปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมุ่งให้ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของเงินทุน นอกจากนั้น จะมีระบบการบริหารจัดการกันเองภายในชุมชน วางอยู่บนรากฐานของความเป็นประชาธิปไตย

ปรีดี โชติช่วง (2544: 25) ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมกลุ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม โดยสอนให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ด้วยการประหยัดเก็บออมเงินและนำมาสะสมรวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อน กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อเป็นสวัสดิการของครอบครัว

ลัดดา จุฑะกนก (2553 : 20) ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การให้ประชาชนรู้จักประหยัดและออมเงิน แล้วนำมาสะสม รวมกันเป็นกองทุนในรูปกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเงินทุนประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายในยามเดือดร้อนจำเป็น โดยการบริหารจัดการของสมาชิกและแบ่งปันช่วยเหลือกัน ในชุมชน

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553 : 2) ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวของประชาชน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมทีละเล็กทีละน้อย เป็นประจำสม่ำเสมอ เรียกว่า

“เงินลี้ยงจะสะสม” เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อน กู้ยืม ไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง และครอบครัว

ณรงค์ เส็งประชา (2543 : 72) ให้ความหมายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมทุนที่จะนำไปใช้ในการผลิต ด้วยวิธีการค่อย ๆ เก็บสะสมเงินฝากเป็นประจำกับกลุ่มและอาจกู้ยืมเงิน ไปลงทุนภายหลัง หลักการดำเนินงานยึดหลักประชาธิปไตย โดยการรวมคนที่อยู่ในวงการเดียวกัน มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเดียวกัน รวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ การดำเนินการใดๆ ถือเอาแนวคิดและมติของสมาชิกเป็นหลัก

วนิดา ม่วงศิลป์ประชัย (2547: 7 - 8) กล่าวถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ของประชาชน ในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคม โดยสอนให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่น ด้วยการประหยัด และเก็บออมเงิน แล้วนำมาสะสมรวมกันเป็นประจำ สม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืม ไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางซึ่งกันและกัน

จากความหมายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการให้ความหมายไว้ จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนรู้จักเก็บออม แล้วนำเงินมาสะสมรวมกันเป็นกองทุน เพื่อเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อน กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อเป็นสวัสดิการของครอบครัว โดยมุ่งให้ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีหลักการดำเนินงานตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้ความเห็นชอบและมติของสมาชิก

2. ที่มาแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553 : 2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีแนวความคิดที่คัดแปลง และผสมผสานระหว่างแนวคิดของ สหกรณ์การเกษตร เครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร ดังนี้

2.1 แนวคิดที่ 1 การรวมคนในหมู่บ้าน ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยคนที่มีฐานะแตกต่างกัน ให้ช่วยเหลือกัน เป็นการยกฐานะความยากจน แนวความคิดนี้จึงอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “จนเงินแต่ไม่จนน้ำใจ”

2.2 แนวคิดที่ 2 การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยการรวมกลุ่มออมเงิน แล้วให้สมาชิกกู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะขาดแคลนเงินทุนและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่เป็นสถาบันการเงินได้ เพราะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงหรือต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เกษตรกรที่ยากจนไม่สามารถหาหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ได้ การหันมาช่วยตัวเอง โดยการรวมกลุ่มออมเงินแล้วกู้ยืมเป็นทุน จึงเป็นทางออกที่ดีกว่า

2.3 แนวคิดที่ 3 การนำเงินทุนไปดำเนินการด้วยความขยัน ประหยัด ถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืน และมีกำไรเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิก

2.4 แนวคิดที่ 4 การลดต้นทุนในการครองชีพ โดยให้มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เป็นการรวมตัวกันซื้อและขาย สามารถลดต้นทุนการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และปัจจัยการผลิตได้

3. หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553: 3) กล่าวว่า การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมตัวของประชาชน บริหารจัดการ โดยประชาชน และเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและหมู่บ้าน จึงมีหลักการดำเนินงาน ดังนี้

3.1. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นการปลูกฝังให้ชาชนบพมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นของประชาชน เมื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบ ในการดูแลเอาใจใส่ อันทำให้การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพ

3.2 การพึ่งตนเอง เป็นการฝึกนิสัยการประหยัดและนำเงินมาออมอย่างมีความซื่อสัตย์ ความทนอด และความอดทน

3.3 หลักคุณธรรม คือ มีความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูล

3.4 หลักควบคุมกันเองเป็นการดูแลความเคลื่อนไหว ตรวจสอบและสอดส่องดูแลสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นการตรวจสอบซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุปว่า หลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนินการภายใต้หลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน คุณธรรม 5 ประการ ดังกล่าว ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลสู่การเป็นอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ในสังคมต่อไป (ทับทิม ชำนาญกิจ, 2545: 17)

4. วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553:3) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

4.1 เพื่อพัฒนาคน โดยใช้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง และเพื่อนสมาชิกให้มีคุณธรรม 5 ประการ

4.2 เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการระดมเงินออม จัดตั้งเป็นกองทุน ทำให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมไปประกอบอาชีพ ใช้ตามความจำเป็นของครอบครัว และเรียนรู้กิจกรรมเชิงธุรกิจ สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

4.3 เพื่อพัฒนาสังคม โดยการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ปลูกฝังวิถีประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความสามัคคี การช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน ความร่วมมือร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกันของสมาชิก

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน (2534: 16-17) กำหนดแนวนโยบายส่งเสริม การปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยทั่วไป
2. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของสมาชิก
3. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการดำเนินงานของกลุ่มด้วยตัวเองตามหลักประชาธิปไตย
4. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยแบ่งรายได้ของตน ไว้ร่วมกันในทางที่มั่นคงและได้รับประโยชน์ร่วมกันตามสมควร ดังนั้น จึงต้องส่งเงินสะสมด้วยความสมัครใจสม่ำเสมอ
5. จัดบริการรับฝากเงินและหาทุนในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งให้บริการเงินกู้เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ และสวัสดิการของครอบครัว
6. จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก คู่ครองสิทธิและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก
7. ร่วมมือกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม ดำเนินการส่งเสริมอาชีพจัดบริการรับฝากเงินและให้กู้แก่กลุ่มที่เป็นสมาชิก
8. กระทำกิจกรรมอื่นใด โดยไม่ขัดกับหลักการและวัตถุประสงค์ของหมู่บ้านเมือง

5. องค์ประกอบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน (2534: 37 - 38) กล่าวว่า องค์ประกอบของการทำงานในการส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีดังนี้

5.1 ทุกกลุ่มต้องมีคณะกรรมการ บางกลุ่มมีชุดเดียว บางกลุ่มมีสองชุด คือ คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการจะได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ตามระเบียบที่กำหนดขึ้น คณะกรรมการจะประชุมทุกเดือน เพื่อพิจารณาเงินกู้และแก้ไขปัญหาต่างๆของกลุ่ม คณะกรรมการจะได้รับค่าตอบแทนจากกลุ่มถ้ามีกำไรมากพอ

5.2 ที่ประชุมใหญ่ปกติจะประชุมปีละครั้ง ในวันรายงานผลและปันผลกำไร การแก้ไขระเบียบต่างๆ จะกระทำในวันนี้

5.3 ดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในกลุ่มจะอยู่ระหว่าง 1.5 – 3 % ต่อเดือน

5.4 การปันผล ผลกำไรมักแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ คือ ปันผลคืนสมาชิก การจัดสวัสดิการ กองทุนพัฒนาชุมชน ค่าบริหาร ค่าตอบแทนกรรมการ สัดส่วนแตกต่างกันไปตามแต่จะกำหนด

5.5 การค้าประกัน ปกติจะใช้สมาชิกด้วยกันค้าประกัน คนที่ค้าประกันคนอื่นอยู่จะกู้ไม่ได้

5.6 การขยายกิจกรรม บางกลุ่มแบ่งผลกำไรไว้เป็นกองทุนเพื่อทำธุรกิจอย่างอื่น

5.7 เงินสัจจะ จะสะสมทุกเดือน เดือนละ (หุ้น) ละ 10, 50 หรือ 100 จะกำหนดให้เท่ากันทุกเดือนเพื่อจ่ายต่อการคิดคำนวณปลายปี

5.8 การกู้เงิน จะมีการกำหนดเพดานเงินกู้ตามกำลังของกลุ่ม อาจจะกำหนดตามอายุ การเป็นสมาชิก และการกำหนดระยะเวลาส่งคืน

6. สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรมการพัฒนาชุมชน (2555:3) ได้แบ่ง สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็น 3 ประเภทดังต่อไปนี้

6.1 สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลธรรมดาในหมู่บ้านหรือตำบล ที่สมัครเป็นสมาชิก ตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์

6.2 สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ กลุ่ม องค์กร ภายในหมู่บ้าน/ตำบล ที่ทางราชการสนับสนุน และรับรองฐานะ ที่สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

6.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการ คหบดี ภิภษุ สามเณร บุคคลที่มีความสนใจและให้การสนับสนุนกลุ่ม โดยไม่หวังผลตอบแทน ตามที่คณะกรรมการมีมติเห็นชอบ

นอกจากนี้ สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้

1. ตาย
2. ลาออก
3. ขาดคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในระเบียบกลุ่มออมทรัพย์
4. ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสามในสี่ของสมาชิกทั้งหมด

7. คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553 : 73) ได้นำเสนอว่า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้มาจากการคัดเลือกโดยมติที่ประชุมสมาชิก มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกแทน โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของผู้ซึ่งตนแทน และคณะกรรมการบริหาร จะมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามแนวทางการประเมินผล การพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้าน โครงสร้างและกระบวนการทำงาน มีตัวชี้วัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

1. กรรมการทุกคนมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกหรือไม่
2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนและปฏิบัติตามบทบาทของกรรมการหรือไม่

3. กรรมการมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือนและมีการจัดบันทึกรายงานการประชุมหรือไม่
คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ มี 4 คณะ ดังนี้

นอกจากนี้แล้ว สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน(2553:5) ได้
กำหนดให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีคณะกรรมการบริหาร จำนวน 4 คณะ ดังนี้

7.1 คณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 5-7 คน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์
ให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ตลอดเป็นตัวแทนของกลุ่มในการประสานงาน และ
ติดต่อกับองค์กรภายนอก ซึ่งมีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตามตำแหน่ง ดังนี้

7.1.1. ประธาน มีหน้าที่ประธานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ประชุมคณะกรรมการ
บริหาร และประชุมคณะกรรมการอำนวยการ เป็นผู้ลงนามในเช็คเอกสารการเบิกจ่ายเงิน ร่วมกับ
เหรัญญิก เป็นตัวแทนของกลุ่มในการลงนามในเอกสารต่างๆ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อื่นๆ ตามที่
คณะกรรมการอำนวยการมีมติมอบหมาย

7.1.2. รองประธาน ทำหน้าที่เมื่อประธาน ไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือเมื่อ
ประธานมอบหมายให้ทำ

7.1.3. เหรัญญิก รับผิดชอบการเงินของกลุ่ม ควบคุมดูแลเอกสารต่างๆรวมทั้งทรัพย์สินของ
กลุ่ม ลงลายมือชื่อในเช็ค ใบรับ – จ่ายเงินต่างๆ ควบคุมดูแลบัญชีให้ถูกต้องเรียบร้อย และพร้อมที่จะให้
กรรมการตรวจสอบตลอดเวลา

7.1.4. เลขานุการทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนของกลุ่ม จดรายงานการประชุม เก็บรักษารายงาน
เอกสารต่างๆ ทำหนังสือเชิญประชุม หนังสือติดต่อประสานงานต่างๆ

7.1.5. กรรมการร่วมอื่นๆ ทำหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

7.2 คณะกรรมการเงินกู้ จำนวน 3-5 คน มีหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องขอกู้เงินของสมาชิกว่า
จะอนุมัติหรือไม่ การอนุมัติเงินกู้ให้พิจารณาตามแนวทางอันสมควรและยุติธรรมเพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้กู้
และกลุ่มเป็นส่วนรวม โดยใช้วิธีพิจารณาตามระเบียบหรือมติที่กำหนดไว้ การที่จะให้สมาชิกกู้เงินได้
จำนวนมากน้อย คณะกรรมการต้องดูความสามารถในการออม พิจารณาถึงความสม่ำเสมอในการส่งเงิน
สัจจะ ความสามารถในการส่งใช้คืน ความสื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบ โดยคณะกรรมการมีมติเสียง
ข้างมาก อนุมัติให้กู้ยืมเงิน การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งติดตามการนำเงินไปใช้จ่าย การเร่งรัด
หนี้สิน ช่วยเหลือให้คำแนะนำแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกมีปัญหา ไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้

7.3 คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 3 - 5 คน มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีและผลการ
ดำเนินงานของกลุ่ม โดยคณะกรรมการตรวจสอบนี้จะมีบทบาทสำคัญในการรักษาผลประโยชน์
ของกลุ่ม

7.4 คณะกรรมการส่งเสริม จำนวนขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก และระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีหน้าที่ชักชวนผู้สมัครใจ สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์แก่สมาชิก ประสานงานระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม และกลุ่มกับสมาชิกให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะได้มาจากการคัดเลือกโดยมติที่ประชุมสมาชิก มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกแทน โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

8. ประเภทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553 : 17) ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. กลุ่มที่จัดอยู่ในประเภทองค์กรพัฒนาเอกชน คือ กลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นโดยได้รับการริเริ่มและสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน แต่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการกลุ่มเอง
2. กลุ่มที่จัดอยู่ในประเภทองค์กรประชาชน เป็นกลุ่มที่ประชาชนท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจริเริ่มก่อตั้งและจัดการกันเอง โดยอาจได้รับแรงบันดาลใจ หรืออิทธิพลจากองค์กรพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานรัฐ
3. กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ คือ กลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นตามโครงการส่งเสริมของหน่วยงานรัฐ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้ดูแลและมีประชาชนเป็นผู้ดำเนินงาน และจัดการให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่หน่วยงานดังกล่าววางแนวทางไว้

9. เงินทุนการดำเนินการ แหล่งที่มาของเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรมการพัฒนาชุมชน (2555:4) ได้กล่าวถึง เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า ได้มาจาก

1. ค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และค่าปรับกรณีผิดสัญญาการส่งใช้คืนเงินกู้
2. เงินสะสมสะสมของสมาชิก เป็นเงินที่ได้จากการออมของสมาชิกจำนวนเท่าๆกันทุกเดือนตามกำลังความสามารถ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งจะคืนเงินสะสมเมื่อสมาชิกสิ้นสุดสมาชิกภาพแล้วเท่านั้น กลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล
3. เงินกู้ที่ยืมมาจากแหล่งเงินทุนต่างๆ เช่น ธนาคาร กองทุนชุมชน เป็นต้น
4. เงินช่วยเหลือจากสถาบันหรือองค์กรอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ
5. เงินรายได้อื่นๆ เช่น เงินบริจาคต่างๆ

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553: 4) ได้นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อาจได้มาจากเงินต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เงินสัจจะสะสม เป็นเงินที่ได้จากการออมของสมาชิกจำนวนเท่าๆ กันทุกเดือนตามกำลังความสามารถ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งจะจ่ายคืนเงินสัจจะสะสมเมื่อสมาชิกสิ้นสุดสมาชิกภาพแล้วเท่านั้น ซึ่งกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผล
2. เงินสัจจะสะสมพิเศษ เป็นเงินรับฝากจากสมาชิกที่มีเงินเหลือและประสงค์จะฝากไว้กับกลุ่ม ซึ่งสามารถถอนเงินไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ย หรือเงินปันผล ตามระเบียบของกลุ่ม
3. เงินรายได้อื่นๆ เช่น ค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ดอกเบี้ย
4. เงินอุดหนุน จากส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10. ประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553: 7- 8) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่ามี กิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามเป้าหมาย ของแต่ละกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือ และแก้ปัญหาค่าความเดือดร้อนของสมาชิกและชุมชน หลังจากกลุ่มออมทรัพย์ได้ระดมเงินออมมาได้ระยะหนึ่ง จนสมาชิกเข้าใจหลักการดำเนินงานของกลุ่มแล้ว จึงนำเงินที่มีอยู่มาจัดตั้งกองทุนหรือกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกและชุมชน โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ใน 3 ประเภท ดังนี้

1. การออมเพื่อการผลิต เป็นการรับฝากเงินสัจจะเพื่อใช้เป็นเงินทุนของกลุ่มแล้วให้สมาชิกหรือกลุ่มอาชีพกู้ยืมไปเพื่อประกอบชีพหรือขยายการผลิต
 - 1.1 การรับฝากเงินในรูปสัจจะจากสมาชิก ด้วยการออมประจำและเท่าๆ กันทุกๆ เดือน
 - 1.2 การให้กู้ยืม เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง จนมีเงินทุนมากพอที่จะให้สมาชิกกู้ยืมได้ คณะกรรมการจะจัดให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งแบ่งลักษณะการกู้ยืม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 1.2.1 การกู้ยืมสามัญ เป็นการให้กู้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพปรับปรุงอาชีพ การปลดเปลื้องหนี้สิน ใถ่ถอนจำนอง จำนำหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ การกู้ประเภทนี้จะพิจารณาให้กู้ในระยะสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพที่ต้องลงทุนหรือตามความจำเป็นของการใช้เงินของสมาชิก
 - 1.2.2 การกู้ฉุกเฉิน คือ การกู้เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอย่างกะทันหัน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย อุบัติเหตุ วงเงินกู้ไม่เกินวงเงินที่คณะกรรมการกำหนดไว้และต้องส่งคืนภายในกำหนด

ระยะเวลาอย่างเคร่งครัด วงเงินกู้ฉุกเฉินนี้ไม่ควรให้มากเกินไป ควรกำหนดให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น

2. การส่งเสริมอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มหรือจ่ายเงินปันผล เหลือคืน และจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน ได้แก่

2.1 ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นร้านค้าที่ กลุ่มออมทรัพย์ลงทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อ อำนวยความสะดวกในการซื้อขายสินค้าอุปโภค บริโภค รวมถึงปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิกร้านค้าชุมชน ภายใต้การกำกับดูแลของกลุ่มออมทรัพย์

2.2 ยู้งฉาง เป็นกิจกรรมที่กลุ่มออมทรัพย์ลงทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการซื้อขายผลผลิตของสมาชิกด้วยการรับซื้อ ขายฝากหรือฝากขาย จะช่วยให้สมาชิกไม่ต้องขายผลผลิตต่ออย่างเร่งด่วน ถูกกดราคา เป็นการหาทำไรให้กับกลุ่มด้วย กิจกรรมอื่นๆที่กลุ่มออมทรัพย์ดำเนินการตามมติของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหา ความต้องการของสมาชิกและชุมชน เช่น บิมน้ำมัน เพื่อจัดหาน้ำมันมาบริการแก่สมาชิกและประชาชนในราคายุติธรรม ลานตากผลผลิต เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตที่มีความชื้น เช่น ข้าว มันสำปะหลัง

2.3 โรงสีข้าวเพื่อแก้ไขปัญหาข้าวเปลือกราคาตกต่ำ โดยแปรรูปเป็นข้าวสาร และส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์โดยใช้รำและปลายข้าว กองทุนปุ๋ยชีวภาพ เพื่อแก้ปัญหาดินเสื่อมสภาพ โรงผลิตน้ำดื่มสะอาด โรงแปงขนมจีน เป็นการฝึกหัดให้กลุ่มรู้จักดำเนินธุรกิจชุมชน ซึ่งกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนี้ ต้องใช้ทุนในการดำเนินงานมากกว่าการให้บริการด้านการปล่อยสินเชื่อเงินกู้ให้แก่สมาชิก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการระดมเงินทุนในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ คือ มีการเพิ่มเงินสะสมสะสม เงินสะสมสะสมพิเศษ เงินทุนหมุนเวียนจากแหล่งต่างๆ เงินอุดหนุน เงินกู้จากแหล่งต่างๆ เงินทุนหมุนเวียน และเงินบริจาค เป็นต้น

11. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

11.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเงิน และนำเงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ โดยลดภาระการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น ๆ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

11.2 พัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

11.3 ฝึกประสบการณ์การบริหารเงินทุน ให้กับบุคคลในชุมชน

11.4 พัฒนาศักยภาพของคนในด้านต่างๆ เช่น การเป็นผู้นำการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

11.5 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา คิดและแก้ปัญหาของตนเอง ด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

1. ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของประสิทธิภาพ ไว้หลายความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 193) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความสามารถที่ทำงานให้เกิดผล

ประพันธ์ สุทธิหาร (2530 : 28) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพว่า หมายถึง การทำงานที่ต้องการให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด และการที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพหรือไม่พิจารณาได้จากผลงานที่ประหยัดเงิน ประหยัดเวลา และคนปฏิบัติงานมีความพอใจ

อบรม สุคนธรังสี (2529 : 16) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงาน ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้น มองจากแง่มุมของการทำงานแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังคน ผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้นๆ

จรรยา พรหมสุข (2538: 8) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้งานเกิดผลสำเร็จ

จินดา อุสมาน (2549:45) ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ภิญโญ รัตนมณี (2538: 13) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำงานให้เกิดผลสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และได้รับผลประโยชน์สูงสุด ด้วยการประหยัดเงินทุน แรงงาน เวลา โดยให้ได้ผลผลิตมากที่สุดภายใต้ปัจจัยหลักในการบริหาร เช่น งบประมาณ คน และเวลา

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1. ความสามารถเข้าถึงแหล่งทุนของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ความสามารถเข้าถึงแหล่งทุน หมายถึง การมีความพร้อมที่จะขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่ง ซึ่งนับรวมทั้งที่เป็นเงินทุนและที่ไม่ใช่เงินทุน ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เบื้องต้นจึงต้องมีการศึกษาและมีความเข้าใจประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับทุน ซึ่งจะสามารถอธิบาย ได้ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของทุน

อาหวัง ล่านุ้ย (2541 : 149) ได้ให้คำจำกัดความของทุน ว่า ทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่จำเป็นอย่างหนึ่ง สำหรับผู้ผลิตทุกราย ทั้งผู้ผลิตในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับทุน คือเงินที่นำไปใช้ในการผลิต ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วเงินเป็นเพียงสื่อกลางที่จะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถแสวงหาทุนมาใช้ในการผลิตเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการคิดผลตอบแทนจากการใช้ทุนทุกครั้งจะอยู่ในรูปตัวเงิน

สุคใจ ทูลพานิชย์กิจ (2546 : 49) ได้ให้ความหมายของคำว่า ทุน (Capital) ตามความเข้าใจของคนทั่วไป มักหมายถึง เงินที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ แต่ทุนทางเศรษฐศาสตร์นั้น มีความหมายกว้างมากไปกว่าเงิน เครื่องมือ สินค้า ฯลฯ แต่รวมถึงทุนทางคุณภาพ ซึ่งได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ความรู้ ความชำนาญ ฯลฯ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ หรือสามารถแปลงเป็นเงินได้

พงศ์จิรา สิมพยัคฆ์ (2542 : 26) ได้ให้คำจำกัดความว่า ทุนในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการผลิตสินค้าและบริการ ทุนจึงมีลักษณะเป็นสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องยนต์ โรงงาน อาคาร เป็นต้น ส่วนเงินทุนไม่ถือเป็นปัจจัยการผลิต เช่นเดียวกับทุนในทางเศรษฐศาสตร์ เพราะการใช้บริการจากเงินก่อให้เกิดผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมั่งคั่ง เงินเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ผลิตมีความสามารถในการซื้อปัจจัยการผลิตตัวอื่นๆ ด้วยหลักการเดียวกัน หลักทรัพย์ ธนบัตร หุ้น ไม่ใช่ทุนในทางเศรษฐศาสตร์ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงตราสารที่แสดงความเป็นเจ้าของกิจการผู้ออกหลักทรัพย์เหล่านั้น

ชูศักดิ์ จรุงสวัสดิ์ (2543 : 205) ได้ให้ความหมายของทุนว่า ทุน (capital) ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าและบริการอีกต่อหนึ่ง ปัจจัยการผลิตชนิดนี้จึงถูกเรียกว่า สินค้าทุน (capital goods)

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2551: 79) ได้ให้ความหมายของทุนว่า ทุน หมายถึง อุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต ซึ่งรวมถึงอาคาร โรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนเครื่องมือทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือกล หรือเครื่องมือที่ใช้ด้วยมือ เครื่องมือของช่างไม้ เป็นต้น นอกจากนี้

สิ่งก่อสร้างประเภทเขื่อนสร้างพลังไฟฟ้า โรงไฟฟ้า โรงกรองน้ำ ประปาเครื่องอุปกรณ์สื่อสาร
คมนาคมและการขนส่งต่างๆ ก็ถือว่าเป็นทุน ทั้งสิ้น และเป็นปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ
สรุปได้ว่า ทุน คือ ปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกและก่อให้เกิดการ
ผลิตสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้สามารถเป็นได้ในรูปของตัวเงินและเครื่องมือ หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่มนุษย์
สร้างขึ้นก็ได้

1.2 ความแตกต่างระหว่างทุนและเงินทุน

พงศักริธา สีนพยัคฆ์ (2542:26) ได้อธิบายความแตกต่างของคำว่า ทุนกับเงินทุน ไว้ดังนี้ โดย
สรุปคำว่าทุนในทางธุรกิจ กับในทางเศรษฐศาสตร์มีความหมายต่างกัน คือ นักธุรกิจให้ความหมายของ
ทุน หมายถึงเงินสดที่ใช้เพื่อดำเนินงาน เช่น ทุนดำเนินการ แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ให้ความหมายของ
ทุน หมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ โดยทั่วไปการวัดค่าของทุนมักแสดงในรูปตัว
เงิน ผลในการใช้ทุนในทางเศรษฐศาสตร์ จะก่อให้เกิดรายจ่าย ประจำปี คือ ค่าเสื่อมราคา เพราะสินค้า
ทุน เมื่อใช้ไปแล้วย่อมมีการชำรุดสึกหรอ ฉะนั้น จำเป็นต้องมีเงินสำรองเพื่อเก็บไว้ซ่อมแซมเครื่องจักร
ที่ชำรุดสึกหรอ เงินสำรองส่วนนี้เรียกว่า ค่าเสื่อมราคา ในส่วนเรื่องของดอกเบี้ยก็ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่
เกิดจากการใช้ทุน คือ ในกรณีที่ธุรกิจไม่มีเงินทุนเอง ธุรกิจจำเป็นต้องกู้ยืม จึงเกิดดอกเบี้ย ซึ่งถือว่าเป็น
ค่าใช้จ่ายของทุน

อาหวัง ล่านุ้ย (2541:149) อธิบายความแตกต่างของทุนและเงินทุนว่า ทุน คือเครื่องมืออุปกรณ์
ต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเอาไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการต่างๆ สิ่งของใดๆ ที่สามารถก่อให้เกิด
ผลผลิตขึ้นได้ ถือว่าเป็นทุนอย่างหนึ่งในการผลิต ส่วนเงินทุนคือรายได้ที่บุคคลกันไว้ไม่เอาไปใช้ใน
การบริโภค แต่เอาไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการต่างๆแทนการบริโภคในปัจจุบัน

1.3 ประเภทของทุน

สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ (2546:49) ได้กล่าวว่าเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ซึ่งได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักร โรงงาน วัตถุดิบ อุปกรณ์
สินค้าคงคลัง เป็นต้น
2. ทุนทางคุณภาพ (Qualitative Capital) ซึ่งมีความหมายรวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
ที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน หรือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งได้แก่ การไฟฟ้า ถนนหนทาง การศึกษา
ความรู้ ความชำนาญ ฯลฯ

1.4 ลักษณะสำคัญของทุน

อาหวัง ล่านุ้ย (2541:149) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของทุนดังนี้

ทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่จะช่วยให้การผลิตของมนุษย์มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยหลักการแล้วทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่มีการพัฒนาประสิทธิภาพ ในการผลิตอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามทุนมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่จะสร้างผลประโยชน์ให้กับผู้ผลิตได้มากกว่าปัจจัยการผลิตอื่นๆ ซึ่งลักษณะเฉพาะของทุนมีดังนี้

1. ทุนเป็นสิ่งของที่ไม่มีชีวิต ดังนั้น การนำทุน ไปใช้เป็นปัจจัยการผลิตเจ้าของทุนและผู้ผลิตจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเกียรติศักดิ์ศรี สวัสดิการหรือความปลอดภัยของงาน ถ้าทุนสามารถสร้างผลประโยชน์ได้ก็จะถูกนำไปใช้ทำการผลิตทันที

2. การใช้งาน ผู้ผลิตสามารถนำทุนใช้งานเวลาใดก็ได้ ผู้ผลิตสามารถนำทุนไปใช้ทำการผลิตสินค้าได้ตลอดเวลา ถ้าการใช้ทุนในการผลิตมากก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหน่วยในการผลิตก็จะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้แรงงาน

3. การใช้ทุนต้องเสียค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ขณะที่การใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ จะเสียค่าใช้จ่ายหลังการทำการผลิตไปแล้ว ดังนั้น การใช้ทุนที่เกิดภาวะที่เรียกว่า “ระยะที่ยังไม่ให้ผลตอบแทน” (gestation period)

ดังนั้น ความสามารถเข้าถึงแหล่งทุนอื่น คือ กลุ่มที่มีโอกาสจะรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก ทั้งในลักษณะของเงินทุน หรือวัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม จากแหล่งต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และกรมการพัฒนาชุมชน

1.5 แหล่งทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรมการพัฒนาชุมชน (2555:1) ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น ตั้งแต่ปี 2517 โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง หลักคุณธรรม หลักความเป็นเจ้าของ และหลักการควบคุมตนเอง ของคนภายในชุมชน ให้มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนรู้จักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักประหยัด อดออม และนำเงินออมสะสม มารวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เกิดเป็นกองทุนภายในชุมชนขึ้น ซึ่งสมาชิกสามารถใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน ตำบลของตนเองได้ ซึ่งแหล่งทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งทุนตามปกติของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ แหล่งทุนที่ได้รับจากการสะสมการออม หรือได้มาจากความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

1.1 เงินสัจจะสะสม หมายความว่า จำนวนเงินที่สมาชิกสมัครใจฝากออมไว้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามที่ให้สัจจะกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกเดือน

1.2 เงินสัจจะสะสมพิเศษ หมายความว่า เงินที่สมาชิกนำมาฝากนอกเหนือจากเงินสัจจะสะสม สามารถเบิก ถอนได้ และมีดอกผลตามระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (กรมการพัฒนาชุมชน, 2555:1)

2. แหล่งทุนอื่นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ แหล่งทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยจะให้การสนับสนุนต่อเมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการกลุ่มให้มีความมั่นคงในระดับหนึ่ง

สำหรับแหล่งทุนอื่นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ชกส.) และกรมการพัฒนาชุมชน (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2556) กฤษฎา สังขมณี (2550 : 481) ได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับการให้บริการของธนาคารออมสินที่กำหนดตามวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ธนาคารออมสิน เป็นสถาบันที่มั่นคงของประเทศเพื่อการออม การลงทุน การสร้างเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาประเทศและการบริการทางการเงินครบวงจรแก่ประชาชนทุกระดับทั่วประเทศ” นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังพบว่า ธนาคารออมสินได้ให้การสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งในด้านของวัสดุอุปกรณ์ การสร้างและการพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มฯ แก่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี (2554:13) ตามที่ได้มีหนังสือสั่งการให้จังหวัดปัตตานี ร่วมกับธนาคารออมสิน จัดทำโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมทางบัญชี และเครื่องคอมพิวเตอร์ ให้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีระดับการพัฒนาที่ได้ระดับ 3 หรือ 2 และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีศักยภาพและเข้าหลักเกณฑ์ตามคุณสมบัติ ต่อไปนี้

1. เป็นกลุ่มที่ใช้ธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารออมสิน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้องใช้บริการทางการเงินกับธนาคารออมสิน เช่น เงินฝาก เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตประเภททรัพย์มั่งคั่งสินเชื่อ หรือเป็นสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท (สพช.) เป็นต้น หากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการบริหารจัดการควบคู่กับกองทุนหมู่บ้านที่ธนาคารออมสินสนับสนุนไปแล้ว ธนาคารออมสินขอสงวนสิทธิ์ในการให้การสนับสนุน

2. มีสถานที่ทำการเพื่อให้บริการแก่สมาชิก และประชาชนทั่วไป สถานที่ทำการอาจอยู่ในรูปแบบของที่ทำกรกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่จัดสร้าง หรือปรับปรุงอาคารขึ้นใหม่ ทั้งที่ใช้เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ในการดำเนินการเอง หรือได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น

3. มีกิจกรรมทางการเงินด้านการรับฝากเงิน การรับฝากเงินอาจอยู่ในรูปของการรับฝากเงินสัจจะออมทรัพย์หรือถือหุ้น

4. มีบุคลากรพร้อมที่จะเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาให้สามารถใช้ระบบงานโปรแกรมบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน

5. มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ในอนาคต กฎญา สังฆมติ (2550:490) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไว้ 3 ประการคือ

1. มุ่งให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อส่งเสริมอาชีพการเกษตร หรือการดำเนินงานของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร

2. ส่งเสริมให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร สามารถประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวเกษตรกร

3. บริการรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อและการบริการอื่นๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มุ่งเน้นการสนับสนุนกิจกรรม การดำเนินงานที่เกี่ยวกับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เมื่อพิจารณาแล้วสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะเป็นเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของธนาคารฯ ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จึงต้องมีแนวทาง มาตรการในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการศึกษาพบว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ลงนามบันทึกความร่วมมือ(MOU) กับกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2555:3) ที่มาของสถาบันการเงินชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มผู้ใช้น้ำ องค์กรสตรี กองทุนกลุ่มอาชีพ กองทุน กทบ. กลุ่มกองทุนต่างๆ ของชุมชน โดยกำหนดให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นสมาชิกและเป็นแกนนำในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน โดยทุกกลุ่มยังเป็นสมาชิกและดำเนินกิจกรรมของตนเอง ภายใต้หลักการปฏิบัติงานร่วมกัน 3 ด้าน คือ

1. ส่งเสริมการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องกองทุนชุมชน โดยบูรณาการเชื่อมโยงการบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินต่างๆ ร่วมกันกันบริหารจัดการเงินทุนชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้เงินทุนในชุมชนอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์ สูงสุด ทั้งที่ใช้งบประมาณ และไม่ใช้งบประมาณของทางราชการ

2. สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน มีความรู้และพร้อมเป็นที่ปรึกษาแก่สถาบันการจัดเงินทุนชุมชน ด้านเทคนิคการตรวจสอบบัญชี การวิเคราะห์สินเชื่อ ส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรกองทุนชุมชน สมัครเป็นสมาชิกสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

3. ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินทุนชุมชน มีการจัดระบบฐานข้อมูลของกองทุนในชุมชนที่มีการจัดตั้งสถาบันการเงินทุนชุมชน การจัดทำระบบบัญชีด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยสถาบันการเงินทุนชุมชน มีการบริหารจัดการเงินทุนแก่กองทุนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และการนำประโยชน์จากข้อมูล จปฐ. มาใช้ร่วมกัน

กรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ทำให้คนมีคุณธรรม มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัย มีความสนใจแหล่งทุนอื่นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และกรมการพัฒนาชุมชน

การศึกษาครั้งนี้ นอกจากสนใจแหล่งทุนอื่นที่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เข้าถึงแล้ว ยังสนใจการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพราะเชื่อว่าทั้งแหล่งทุนอื่นและการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะสามารถแสดงการปฏิบัติงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วย สำหรับรายละเอียดของการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปรากฏในข้อ 2 ดังจะกล่าวต่อไป

2. การมีส่วนร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยูพาพร รูปงาม (2545:5) ได้ให้คำจำกัดความว่า การมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากความเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ควร จะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร(organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความ

เปลี่ยนแปลงได้

Erwin (1976 อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจ ให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

จิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร (2532: 350) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

วันรักษ์ มิ่งมณีนาถ (2531: 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วม จะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จัก ได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้น ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นคงมากขึ้นว่า ผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2546:136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการได้แก่ การศึกษาชุมชน การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตาม และประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

Wertheim (1981 อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2546:136 -137) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่างๆทางการจัดการบริหารและทางการเมืองเพื่อกำหนดความต้องการในชุมชน

โดยสรุป จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าว จึงสามารถให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร การบริหารจัดการ การติดตาม การประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

2. กระบวนการมีส่วนร่วม

อกิน รพีพัฒน์ (2531 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2546 : 139) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของการพัฒนามี 5 ระดับ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการแก้ไข

4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา

5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546:143) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และวิธีการ

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และเงินทุน

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล

5. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

3. ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546:17) ได้กล่าวถึง ระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของคน/ครอบครัว/ชุมชนของคน

2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรม ว่าตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

3.1 ตนมีอำนาจการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

3.2 ตนมีอำนาจการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3 ตนมีอำนาจการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งจำแนกไว้ดังนี้

5.1 ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา

5.2 ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร

5.2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง

5.2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ

5.2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

5.2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

5.2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

5.2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

5.2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา การจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของคนที่สามารถเข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงาน ชาวชนบทมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบท ย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2538: 10) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากร

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุน ทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ดังนั้นนอกเหนือจากแหล่งทุนอื่นที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัย มีความสนใจการมีส่วนร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยเช่นกัน โดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน/ตัดสินใจ มีส่วนร่วมปฏิบัติ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี พบว่า ได้มีผู้ศึกษาวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1. ความสามารถเข้าถึงแหล่งทุน

ปรีดี โชติช่วง (2544: 19 – 22) ได้ศึกษาเรื่อง กองทุนหมู่บ้าน: ทุนแห่งจิตวิญญาณ การอุ้มชู แบ่งปันกัน โดยได้นำเสนอจุดเด่นและจุดอ่อนของกองทุนหมู่บ้านที่ได้ทำการศึกษา ซึ่งโครงการ กองทุนหมู่บ้านจะใช้เงินทุนดำเนินโครงการ 70,000 ล้านบาท ผลการศึกษาพบว่า จุดเด่นของกองทุน หมู่บ้านคือ เป็นนโยบายของรัฐบาลที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสามารถ เข้าถึงแหล่งทุนที่อยู่ภายในชุมชน เป็นการอำนวยความสะดวกและลดความยากลำบาก ในการ แสวงหาทุนมาประกอบอาชีพของประชาชน เงินจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมชุมชนให้มีความ เข้มแข็ง เป็นแหล่งเงินกู้ให้ไปใช้จ่ายในการลงทุนและนำกลับมาใช้คืนกองทุนแล้วค่อยขยายผลอย่าง ต่อเนื่อง และเพิ่มต้นทุนของมูลค่าของเงินให้ยิ่งใหญ่และเพิ่มทุนประสพการณ์ให้มากยิ่งขึ้นควบคู่กัน ไป แต่มีจุดอ่อน คือ ถ้าหากไม่มีการเตรียมความพร้อม และไม่มีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดความ เสี่ยงสูง รวมถึงโครงสร้างการบริหารมีความซับซ้อน หลายขั้นตอนมาก เอกสารมาก การบริหาร จัดการของชุมชนจึงมีความยากยิ่งขึ้น

กัมพล ปั้นตะกั่วและสลิตา ศรีรุจี (2546:48-49) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการทุน ของชุมชน: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนให้สินเชื่อแก่กองทุน หมู่บ้าน การฝากเงิน การถอนเงิน เช่นเดียวกับธนาคารออมสิน แต่จะให้กู้ต่อเมื่อกองทุนหมู่บ้านที่มี ความประสงค์จะขอกู้นั้น ยังไม่ทำการกู้เงินกับธนาคารออมสิน นอกจากนี้ ธกส.ยังมีมีส่วนช่วยสนับสนุน กองทุนหมู่บ้านให้มีความรู้ เรื่องการขอกู้เงิน การจัดทำบัญชี การขออนุมัติเงินกู้ และเป็นที่ปรึกษาให้ กองทุนหมู่บ้านที่ต้องการความช่วยเหลือ

ชนาชัย สุขวนิช (2554:32) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อ สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาประธาน รองประธาน กรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของจังหวัดปทุมธานี จังหวัดราชบุรี และจังหวัด เพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 60 คน เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจ ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เกิดจาก ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในชุมชนและการเข้าไม่ถึงแหล่งทุนที่จะนำมาลงทุนประกอบอาชีพ จึงทำ ให้สมาชิกภายในชุมชนเกิดแนวคิดและรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น เพื่อปรับปรุง พัฒนาฐานะความเป็นอยู่และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของคนภายในครอบครัวและชุมชน

วันชัย ธรรมสังการ (2547: 6-10) ได้ศึกษาเรื่อง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : นวัตกรรมทางภูมิ ปัญญาที่น่าจับตามอง ที่ได้ศึกษาจุดแข็ง(จุดเด่น)และจุดอ่อน(จุดด้อย)ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในพื้นที่ของจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม คือ การกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนในระบบของประชาชนชนเป็นไปค่อนข้างลำบาก จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่บีบคั้นและผลักดันให้ประชาชนลุกขึ้นมาเพื่อหาทางพึ่งพากันเอง ซึ่งก่อให้เกิดจุดเด่น(จุดแข็ง) ด้านบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่เป็นศูนย์กลางหรือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้กับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชนให้ดำเนินต่อไปได้ กล่าวคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือแหล่งทุน (เงินตรา) ที่ใช้เป็นปัจจัยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2544:1-17) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสะสมทุนโดยทุนชุมชน กรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหว้า ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มได้มีการระดมทุนจากภายนอก เพื่อนำมาหมุนเวียนหรือให้กู้ยืมภายในกลุ่ม ดอกเบี้ยที่ได้จะนำไปสมทบในกองทุนสวัสดิการต่างๆ สำหรับแหล่งเงินทุนภายนอกได้แก่ กองทุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบท ของธนาคารออมสิน เป็นเงิน 2 ล้านบาท เงินกู้ยืมจากธนาคาร 1 ล้านบาท เงินสมทบกองทุนสวัสดิการของกลุ่มตาม โครงการกองทุนเพื่อสังคม (SIF) เป็นเงิน 2 ล้านบาท

พวงเพชร ทิพย์ทอง (2540: 114) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะทางสังคมของผู้นำกลุ่มต่อภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการจัดการทุนของกลุ่มร่วมกัน มีคะแนนเฉลี่ย 2.54 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะการดำรงอยู่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้านการจัดการทุนของกลุ่มร่วมกันสูงที่สุด คือ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกจ่ายเงินเป็นค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และด้านการมีกิจกรรมร่วมกันต่ำที่สุดได้แก่ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกไม่มีการร่วมมือกันในการหาเงินสมทบกองทุนให้มีมากเพียงพอกับความต้องการยืมเงินของสมาชิกจากแหล่งเงินทุนที่เป็นของรัฐและเอกชน

วัลลภ สุขคำชา (2554:21-49) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสู่การเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านโคกหนองหิน ตำบลบุกระสัง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความภาคภูมิใจในการดำเนินงานของกลุ่มฯ ที่สมาชิกได้มีแหล่งเงินทุนในชุมชนเพื่อกู้ยืมไปประกอบอาชีพ ซึ่งนอกจากนี้แล้ว การดำเนินกิจกรรมกลุ่มในช่วงแรก ยังมีปัญหาเกี่ยวกับ เงินทุนไม่เพียงพอ เงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนมีน้อย การบริหารจัดการภายในกลุ่มจึงไม่เต็มที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ยังมีน้อย ไม่เพียงพอ ซึ่งดำเนินการแก้ไขโดยการระดมเงินสัจจะเพิ่มจากสมาชิก และการได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก ส.ส.และ ส.จ. ในพื้นที่

กรมการพัฒนาชุมชน(2558:32) ร่วมกับธนาคารออมสิน จัดทำโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมทางบัญชี และเครื่องคอมพิวเตอร์ ให้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีระดับการพัฒนาในระดับ 3 หรือ 2 และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีศักยภาพ โดยจะต้องเป็นกลุ่ม

ออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ใช้ธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารออมสิน เช่น เงินฝาก เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ประเภททรัพย์มั่งคั่ง สินเชื่อ หรือเป็นสมาชิก โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท (สพช.) เป็นต้น ซึ่งหากเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการบริหารจัดการควบคู่กับกองทุนหมู่บ้านที่ธนาคารออมสิน สนับสนุนไปแล้ว ธนาคารออมสินขอสงวนสิทธิ์ในการให้การสนับสนุน

ในการศึกษาความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี พบว่า ถ้าสามารถเข้าถึงแหล่งทุนอื่นได้ นั้นแสดงว่า มีการปฏิบัติงานได้

2. การมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ไพบุลย์ ตั้งมีลาภ (2545 : 27 – 28) ได้ศึกษาเรื่อง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่ใช่เป็นของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นของคนทุกคนในกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกและคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ ตลอดจนประชาชนทุกคน ในชุมชนนั้น สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีส่วนร่วมตามขั้นตอน คือ ร่วมกันคิด เช่น กำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่ม ร่วมกันตัดสินใจ เช่น เลือกทีมงาน คือ คนที่มีความสามารถเป็นคนดีและเก่ง เข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อบริหารกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ ร่วมกันกำหนด ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม ร่วมกันวางแผน เช่น แผนการทำงาน แผนการติดตาม และแผนการประชาสัมพันธ์ ร่วมกันทำ เช่น บริหารกิจกรรมกลุ่มให้เป็นไปตามที่ร่วมกันคิดและร่วมกันตัดสินใจ จัดอบรมสัมมนาและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่วมกันติดตาม เช่น ติดตามว่าคณะกรรมการบริหารกลุ่มบริหารด้วยความโปร่งใสหรือไม่และร่วมกันรับผิดชอบ เช่น เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น กรรมการทุกฝ่ายจะต้องรับผิดชอบต่อร่วมกันในทุกเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบและในสิ่งที่ตัดสินใจ

ปรีดี โชติช่วง (2544: 19 – 22) ได้ศึกษาเรื่อง กองทุนหมู่บ้าน: ทุนแห่งจิตวิญญาณการอุ้มชู แบ่งปันกัน ผลการศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาลที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับว่าเป็นเจ้าของ กองทุนหมู่บ้านร่วมกัน ทำให้เกิดรู้สึกรักและหวงแหนช่วยกันดูแลรักษาไว้เสมือนหนึ่งเป็นประกาศเกียรติคุณของชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้ รับทราบว่า ชุมชนมีความสามัคคีเข้มแข็ง

กัมพล ปั้นตะกั่วและสลิลา ศรีรุจี (2546:48-49) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการ ทุนของชุมชน: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ มีส่วนช่วยในการประเมินความพร้อมในการรับ จัดสรรเงินกองทุนของหมู่บ้าน ด้านการอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงาน เช่น อบรมทางด้านบัญชี

นำตัวแทนของกองทุนหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ผู้ประสานงานด้านต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน เช่น กรณีมีปัญหาด้านการเงินกู้ของสมาชิก ตลอดจนการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อประชุมชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ที่เกิดมาจากนโยบายของกองทุน ฯ และช่วยเหลือให้กองทุนหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน

สุดใจ กรองทอง (2553:83) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและระดับความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ และศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายถึง การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มทุกขั้นตอน กระบวนการ ได้มาของคณะกรรมการฯ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ถูกกำหนดโดยผ่านเวทีประชาคมของสมาชิก กลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ สถานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน มีการรายงานสถานะทางการเงินให้กับสมาชิกทราบเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ สุดใจ กรองทอง (2553:83) ยังได้สรุปว่า กลุ่มมีกิจกรรมการสร้างเครือข่ายร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ ในชุมชน กลุ่มมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มมีกิจกรรมร่วมมือกับเครือข่ายอื่นอย่างต่อเนื่อง มีคณะกรรมการเครือข่ายเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆภายในชุมชน โดยปัจจัยทั้งสองด้านดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเข้มแข็งของกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ชญาดา สิงห์ปี (2548:79-83) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางชื่อพัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานเครือข่ายและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางชื่อพัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกและคณะกรรมการเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการมีส่วนร่วมที่สมาชิกและคณะกรรมการให้ความสำคัญพบว่า การมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรมของเครือข่ายฯ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อพัฒนาเครือข่ายฯกับคณะกรรมการ การร่วมสรุปบทเรียนการให้บริการและกิจกรรมที่ผ่านมาของเครือข่ายฯและการร่วมพิจารณาจัดทำระเบียบกฎเกณฑ์และข้อบังคับของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นประเด็นที่สมาชิกและคณะกรรมการ ให้ความสำคัญมากที่สุด

ไพรัช ไมตรีมิตร (2550 : 71 - 75) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโอง หมู่ที่ 5 ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้มาจากการจัดการกลุ่ม ที่มีการจัดการความต้องการสอดคล้องกับสมาชิก ผลประโยชน์

ที่เกิดจากการดำเนินการส่งผลโดยตรงต่อสมาชิก มีความชัดเจนทั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมายการทำงาน และกระบวนการ/วิธีการ สมาชิกที่มีความสงสัยสามารถตรวจสอบได้โดยตลอด มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องของกลุ่ม ส่งผลต่อการพัฒนาที่เป็นแบบแผน รวมทั้งการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกร่วมกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

ธนชัย สุขวนิช (2554:32) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาประธาน รองประธาน กรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของจังหวัดปทุมธานี จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นกระบวนการในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดปัญหา หาแนวทางแก้ไข และประเมินผล โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสมาชิกต้องเข้ามามีส่วนร่วม และเข้าถึงผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน โดยสมาชิกจะต้องระดมเงินเข้ากองทุนในรูปแบบของเงินฝากสัจจะหรือในรูปแบบอื่น และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นผู้จัดการบริหารกองทุน ให้บริการสมาชิกกองทุนนั้นอย่างจริงจัง

สมบูรณ์ ประเทิง (2552:41) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ แม่บ้านแม่ตอนในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สตรีแม่บ้านแม่ตอน เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การร่วมมือ และการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ประสบความสำเร็จ

เพชรดา เฟ็งตา (2551:61) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตของสมาชิกในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในระดับมาก ในด้านการคิด การปฏิบัติ และการรับผลประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการประเมินผลของกลุ่มสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

พวงเพชร ทิพย์ทอง (2540: 115) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะทางสังคมของ ผู้นำกลุ่มต่อภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่มีภาวะการดำรงอยู่ระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 76.7 เมื่อพิจารณาภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 94.1

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต พบว่า ถ้ามีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นแสดงว่า มีการปฏิบัติงาน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

3.1 ปัจจัยด้านประชากร

3.1.1 เพศ

มาลีรัตน์ สุคติ (2543 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอถานสงัก จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาพบว่า เพศ เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จะมีผลทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จมากขึ้น เนื่องจากในต่างจังหวัดยังยึดค่านิยมที่ว่าผู้ชายมีความสามารถมากกว่าผู้หญิง และมีความไว้วางใจที่จะให้ผู้ชายปฏิบัติงานที่มีความสำคัญมากกว่า

กัมพล ปั้นตะกั่วและสลิลลา ศรีรุจิ (2546:48-49) ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการทุนของชุมชน: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมการประชุมใหญ่วิสามัญ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆของหมู่บ้านและชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และร้อยละ 99 เนื่องจากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีส่วนร่วม ในการประชุมใหญ่วิสามัญ เป็นประจำทุกครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมย่อยที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและโอกาส ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน

ดังนั้น เพศ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แตกต่างกันด้วย เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.2 อายุ

สวัสดิ์ ศรีอุไร (2539 : 65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า อายุ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน

มาลีรัตน์ สุคติ (2543 : 95) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอถานสงัก จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาพบว่า อายุ

เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีอายุค่อนข้างมาก ส่งผลให้การตัดสินใจในการปฏิบัติงาน บางครั้งมีความถูกต้องมากกว่า ได้ทางเลือกที่ดีกว่า

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 78) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า อายุไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน

ดังนั้น อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แตกต่างกันด้วย เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.3 ประสิทธิภาพการทำงาน

มาลีรัตน์ สุกโต (2543 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอลาดสวาย จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 78) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน คือ คณะกรรมการกองทุนไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน

ดังนั้น ประสิทธิภาพการทำงานในระยะเวลาสั้นกว่า มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่สูงกว่าประสิทธิภาพการทำงานในระยะเวลาสั้นกว่า เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.4 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สวัสดิ์ ศรีอุไร (2539 : 65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้าน

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 78) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน คือ ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ดังนั้น ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แตกต่างกันด้วย เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.5 ภาวะผู้นำ

ไพรัช ไมตรีมิตร (2550 : 71 - 75) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโอง หมู่ที่ 5 ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโอง และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโอง คือ ปัจจัยด้านผู้นำ ความรู้ ความสามารถของผู้นำ กล่าวคือ ในการพัฒนากลุ่มองค์กรให้เกิดความสำเร็จ บทบาทของผู้นำ หรือการนำมีส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กรอยู่รอดได้ ข้อค้นพบที่สำคัญคือ ผู้นำแต่ละคนที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้องอาศัยทักษะ รายละเอียด ความสุขุม รอบคอบ และสร้างการมีส่วนร่วม ศักยภาพของผู้นำในการร่วมกันในการดำเนินงาน พบว่า ผู้นำที่สามารถสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมและสามารถบริหารองค์กรได้ ต้องมีพื้นฐานประสบการณ์จากการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน ซึ่งพบว่า คุณสมบัติของผู้นำกลุ่มที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่หลากหลายและเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างขวาง สามารถวิเคราะห์ เชื่อมโยงความต้องการของสมาชิกกับทิศทางการพัฒนาในด้านต่างๆ ในชุมชนได้

วิรัตน์ ไชยชนะ (2553:116) ที่ได้ศึกษาเรื่อง โครงสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์คลองเปือย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง คือ ปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์คลองเปือย ได้มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกกลุ่ม และมีสถานภาพที่หลากหลาย เช่น เป็นผู้อาวุโส เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และบางคนมีหน้าที่ในหมู่บ้านหลายตำแหน่ง ทำให้รู้จักวิถีในการจัดการ รู้จักแบ่งเวลาในการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพในการทำงาน จากการที่ผู้นำมีความหลากหลายเป็นผลให้เกิดผลดีในการทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำที่มีคุณสมบัติขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ

พวงเพชร ทิพย์ทอง (2540: 119) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะทางสังคมของผู้นำกลุ่มต่อภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสามารถในการประสานงานภายในกลุ่มและกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะทำให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ดังนั้น ภาวะผู้นำ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ด้วย เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.6 การได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน

มาลีรัตน์ สุกโต (2543 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการฝึกอบรมของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผลต่อการปฏิบัติงาน กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ และเนื้อหาการฝึกอบรมก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างดี และระหว่างการฝึกอบรมหากมีข้อสงสัยสามารถซักถามวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ได้ และสามารถตอบข้อซักถามของวิทยากรและเจ้าหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้น ยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้ ซึ่งทำให้มีความกระตือรือร้น มีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น และอาจส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สวัสดิ์ ศรีอุไร (2539 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้าน

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม

พวงเพชร ทิพย์ทอง (2540: 114) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะทางสังคมของผู้นำกลุ่มต่อภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่มีภาวะการดำรงอยู่ระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 76.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างการบริหารกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ย 5.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการจัดอบรมผู้นำกลุ่มเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่อยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 99.5

ดังนั้น การได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่สูงกว่า การที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

3.1.6 การได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

มาลีรัตน์ สุกโต (2543 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอถานสง จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กล่าวคือ การปฏิบัติของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ใน กิจกรรมต่างๆได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการแนะนำเพื่อ แก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น เพื่อ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานประจำวัน นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นต่างๆ ซึ่งกันและกัน

ไพรัช ไมตรีมิตร (2550 : 71 - 75) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผล สำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านส้มโฮง หมู่ที่ 5 ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอ ปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านส้มโฮง และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านส้มโฮง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

วิรัตน์ ไชยชนะ(2553:116) ที่ได้ศึกษาเรื่อง โครงสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์คลองเป็ยะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผล การศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่น ในด้านต่างๆ คือ แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทย ด้าน งบประมาณและเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานของกลุ่ม การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐและ องค์กรอื่น ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรอื่นให้คำแนะนำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน งบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ ปรากฏว่ารัฐได้มี โครงการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการ ชุมชนและช่วยเหลือผู้ยากไร้ โดยเสนอผ่านโครงการสมาคมฟื้นฟูหมู่บ้านชนบทสงขลา โดยสนับสนุน ทั้งงบประมาณและวิชาการ

สวัสดิ์ ศรีอุไร (2539: 65) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ธนาชัย สุขวณิช (2554:32) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษา ประธาน รองประธาน กรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของจังหวัดปทุมธานี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 60 คน ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานภายนอกที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ กรรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย โดยพัฒนาการอำเภอ ที่คอยส่งเสริมให้คำแนะนำ และคอยเป็นที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการ

ดังนั้น การได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แตกต่างกัน เป็นที่มาของการตั้งสมมุติฐานของงานวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดการศึกษาในครั้งนี้ โดย ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี ซึ่งจะศึกษาใน 2 ด้าน คือ 1. ด้านความสามารถเข้าถึงแหล่งทุนอื่น หมายถึง การที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และกรมการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้การได้รับการสนับสนุนดังกล่าว เป็นได้ทั้งเงินทุนและวัสดุ/อุปกรณ์ โดยกำหนดเกณฑ์การวัดผลเป็นการเข้าถึงและเข้าไม่ถึงแหล่งทุนอื่น และ 2. การมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การที่สมาชิก คณะกรรมการหรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีส่วนร่วมตามกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผน/ตัดสินใจ มีส่วนร่วมปฏิบัติ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกำหนดเกณฑ์การวัดผล คือ สมาชิก คณะกรรมการ หรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างน้อย 1 ขั้นตอน ก็ให้ถือว่าเกิดการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และยังสนใจศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกำหนดตัวแปรการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยประชากร เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และปัจจัยสนับสนุน เช่น ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่ม

ออมทรัพย์เพื่อการผลิต ภาวะผู้นำ การได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานและการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดปัตตานี ดังปรากฏในภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

